

3. Луспенник Д.Д. Новелізація цивільного процесу позитивно вплинула на судову практику. Судебно-юридическая газета. 2018. 3 вересня. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/124587-novelizatsiya-tsivilnogo-protsesu-rozitivno-vplinu-la-na-sudovu-praktiku>

4. Кодола Б. Електронні докази: регулювання, яке буде складно застосувати на практиці. Закон і бізнес. Вип. № 49 (1347). URL: http://zib.com.ua/ua/131203-elektronni_dokazi_regulyuvannya_yake_bude_skladno_zastosuvat.html

Ольга ФЕДОРЕНКО

студентка гр.БЕМ-1121а, Національний технічний університет «ХПІ»

Анастасія НИЧМОГЛОД

студентка гр.БЕМ-521а, Національний технічний університет «ХПІ»

Петро ПЕРЕРВА

д.е.н., професор, Національний технічний університет «ХПІ»,

ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПАТЕНТІВ З РЕАЛЬНИМИ ОПЦІОНАМИ

Вартість прав на винахід або інший об'єкт, що охороняються патентом, цілком визначається економічними вигодами, які правовласник може отримати від впровадження і використання своїх інновацій в комерційній діяльності або інших сферах. Ці вигоди можуть виражатися в створенні нових товарів або послуг, в зниженні собівартості продукції, в поліпшенні споживчих властивостей товарів і досягненні конкурентних переваг. Специфіка оцінки патентів полягає в тому, що застосовність порівняльних методів або методів, заснованих на розрахунку витрат на такі об'єкти, дуже обмежена.

За минулі десятиліття просування в розумінні вартісної оцінки опціонів за фінансовими активами при наявності невизначеності та більш сучасні програми цих робіт до того, що відомо як «реальні опціони» по нефінансовим активам при наявності невизначеності, показали, що багато з прийнятих методів вартісної оцінки нехтують значенням управлінської гнучкості. Для більшості прав інтелектуальної власності доводиться приймати рішення, принаймні, щодо ліцензування та продажу. Однак, патенти схильні до особливо широкого діапазону рішень, і на стадії подачі заявки, і після видачі. Таким чином, при вартісній оцінці патентів слід обов'язково мати на увазі їх високу ступінь гнучкості при управлінні ними на промисловому підприємстві, і високий ступінь невизначеності щодо їх можливої потенційної вартості. Вони, таким чином, ймовірно, будуть тим випадком, де розгляд методів вартісної оцінки реальних опціонів може давати цінне розуміння і потенційно більш точні і корисні вартісні оцінки, ніж доступні в даний час.

Порівняльний підхід до оцінки, заснований на порівнянні об'єкта оцінки і його ринкових аналогів, практично не використовується для оцінки патентів, оскільки винахід або промисловий зразок - це завжди унікальні об'єкти (власне, саме тому і оформляються патенти на них), і порівнювати їх з аналогами завжди буде некоректно, оскільки він буде ігнорувати цю унікальність. Крім того, інформація про угоди з продажу патентів майже завжди закрита і важкодоступна. Нерідко оцінювач обґрунтовано відмовляється від використання порівняльних методів на підставі недоступності необхідної ринкової інформації.

Запропоновано розглянути підхід до оцінки вартості патентів з реальними опціонами. Згідно з визначенням, реальний опціон створює право, але не обов'язок, купити (call) або продати (put) базовий актив в певний час за певною ціною (strike price). Реальний опціон відрізняється від фінансового опціону тим, що базовий актив є реальним активом, наприклад, інвестиційним проектом [4, 9, 11]. При цьому патент можна охарактеризувати як виключне право обмеженого терміну дії (на час правової охорони) щодо нового, неочевидного винаходу, здатного до промислового використання, де право пред'являти позови до інших осіб про порушення виключних прав надається в обмін на публікацію винаходу.

Розглянемо підхід до визначення вартості патенту, який заснований на функції платежів від використання патенту [1]. Ця модель заснована на припущенні, що підприємство буде розробляти патент, тобто комерціалізувати винахід, тільки якщо теперішня вартість очікуваних грошових потоків від продажу продукту перевищує витрати на комерціалізацію. Якщо вартість очікуваних грошових потоків від продажу, за розрахунками економістів, нижче витрат на комерціалізацію, фірма не буде використовувати патент і допустить термін його дії. Розглянемо тепер кожен параметр такої моделі більш детально, щоб була можливість розрахувати вартість патенту самостійно.

1. Ціна патентного опціону або премії за патентний опціон складається з декількох складових. Перша складова – це оплата заявки на патент. Перед подачею заявки необхідно правильно її скласти. Патентними повіреними часто займаються складанням заявки, що збільшує вартість заявки і ціну опціону.

2. Друга складова - витрати на створення винаходу. При цьому винахід має стати в нагоді. Обсяг інвестицій – капітал і час – залежить від технологічної сфери, в якій зроблено винахід. У таких галузях, як фармацевтика, наприклад, для здійснення винаходу потрібні значні витрати капіталу, в той час як в комп'ютерній промисловості вартість винаходу трохи нижче.

3. Нарешті, ціна опціону включає витрати на втрату захисту комерційної таємниці. Патентна система вимагає розкриття винаходу через 18 місяців після подачі заявки на патент, коли інформація стає доступною кожному. Ця складова ціни опціону є різновидом альтернативних витрат.

4. Ціна реалізації патентного опціону. Коли економісти говорять про використання патентного варіанту, вони, як правило, зосереджуються на комерціалізації власником патенту базового активу – винаходу. Ціна страйку

включає витрати на комерціалізацію. До ціни виконання також включаються витрати на збереження виключного права на використання винаходу. У разі порушення цього права іншими фірмами витрати на збереження права будуть включати витрати на судові тяжби з порушниками. Існує ще один варіант реалізації опціону, а саме продаж ліцензії підприємству, яке буде комерціалізувати [2]. При цьому власник патенту не користується виключним правом, а отримує ануїтет на використання прав від іншого підприємства. Цей варіант використання патенту, як і перший варіант, може включати витрати на судові тяжби з потенційним ліцензіатом. Статистика показує, що ціна страйку в другому випадку зазвичай нижче, ніж ціна страйку в разі комерціалізації.

5. Час до виконання. Згідно з міжнародним правом, термін дії патенту де-юре становить 20 років. Однак де-факто термін дії патенту може закінчитися раніше, якщо винахід застаріє, тобто на ринку з'явиться більш сучасна версія продукту і попит переключиться на цей новий продукт. У цьому випадку час до оформлення обмежений фактичним терміном дії патенту.

6. Вартість базового активу, що лежить в основі патенту, або теперішня вартість грошових потоків від патенту. Основним активом патентного опціону є винахід. Вартість винаходу не залежить від правил патентування. Винахід - це новий товар, і його вартість визначається ринком. Однак текст і умови патенту можуть служити деякими оцінками вартості винаходу. Патентне право вимагає, щоб корисність винаходу була описана в заявці на патент. Хоча заявці не потрібно надавати докази комерційного успіху, необхідно показати, що винахід працює і готовий до виходу на ринок. Чим вище ступінь його новизни (технологічна відстань між запатентованим винаходом і сучасним станом технологій), винахідливість і затребуваність на ринку, тим вище вартість винаходу. Крім того, вартість винаходу залежить від ширини патенту, тобто скільки продуктів і процесів захищено патентом. Чим вище ступінь патентного захисту, тим цінніше винахід. В якості факторів, що впливають на вартість винаходу, дослідники вказують також ступінь розкриття і перешкоди (з технічної точки зору) для обходу винаходу. Адже чим менше інформації про виробничі характеристики зазначено в патенті, тим вище технологічні перешкоди і тим нижче ймовірність його копіювання після закінчення терміну патентного захисту. Це робить винахід дорожче. Часто буває так, що для комерціалізації запатентованого винаходу потрібні додаткові технології та інші додаткові активи. Чим більше додаткових активів необхідно для комерціалізації винаходу, тим нижче його вартість.

7. Волатильність ціни винаходу. Стандартне відхилення вартості патенту (волатильність) має визначатися ступенем технічної, юридичної та ринкової невизначеності.

В якості висновку будемо стверджувати, що патенти мають риси реальних опціонів, оскільки надають фірмам додаткові можливості у майбутньому. Часто генеровані патентами реальні опціони пов'язані з можливістю отримання

монопольного прибутку чи прибутку від роялті. Але підприємства можуть здійснювати інвестиції в патент з іншими цілями, і вони визначають інші реальні опціони. У різних галузях патенти виконують різні функції, і це залежить вибір моделі оцінки патенту. Не всі висновки після використання моделей оцінки патентів як реальних опціонів емпірично підтверджуються, але доведено позитивний вплив патентів на вартість підприємства. Використовуючи цей метод, будь-яке підприємство може розрахувати ціни своїх патентів, щоб мати можливість визначити, наскільки вигідні пропозиції, що надходять від потенційних ліцензіатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Канєва М.А. Основні чинники вартості патенту та її оцінка шляхом реальних опціонів // *Вісник НДУ. Серія: Соціально-економічні науки*. 2009. Т. 9, вип. 4. С. 120-128.

2. Попов О.В., Мехович С.А., Кобелева Т.О. Класифікація ризиків при проведенні інноваційних перетворень // *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2021. №3. С.66-71.

3. Kobieliava T.O., Tkachov M.M., Tkachova N.P., Pererva P.G. (2017) Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation // *Marketing and Management of Innovations*. №4. С.67-74.

4. Кобелева Т.О. Комплаєнс-безпека креативних економічних розробок // *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22 квітня 2019 р. Київ : НАУ, 2019. С. 87-89.* <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/41523>

5. Кобелева Т. О. Економічна оцінка роботи підрозділу із забезпечення комплаєнс-безпеки підприємства // *Науковий вісник ПУЕТ : зб. наук. пр. Сер. : Екон. науки*. Полтава: ПУЕТ, 2019. № 3 (94). С. 38-48. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58560>

6. Перерва П.Г. Формування системи моніторингу підприємницької діяльності підприємства / П. Г. Перерва, Т. О. Кобелева // *Економіка: реалії часу: електрон. наук. вид.* 2023. № 1 (65). С. 5-11. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/5.pdf>

7. Кобелева Т.О. Комплаєнс як категорія економічної безпеки промислового підприємства // *Економіка: реалії часу*. 2018. № 6 (40). С. 52-59. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No6/52.pdf>

8. Шаульська Л.В., Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Дослідження впливу підприємницьких ризиків на сталий розвиток // *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2023. № 3 (181). С. 14-23. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/66827>

9. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Методичні засади моніторингу показників енергетичної безпеки в діяльності бізнес-структур // *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2023. № 3(181). С.33-42. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/66824>

10. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/286988829.pdf>

11. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobielieva T.O. Compliance risk in the enterprise // *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2017": тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф.* Харків : НТУ "ХПІ", 2017. С. 54-57.

12. Шаульська Л.В., Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур // *Економіка і організація управління.* 2023. №1(49). С.34-44. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68529>

Світлана ФІЛЯК

*студентка 2 курсу навчання, заочної форми здобуття освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Інтелектуальна власність»
Навчально-наукового інституту права КНУ імені Тараса Шевченка*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Сучасний етап розвитку інтелектуальної власності характеризується становленням результатів інтелектуальної діяльності складовою матеріального виробництва та економічного обігу. Технічний прогрес породжує не тільки нові способи використання об'єктів інтелектуальної власності, але нових сфер їх використання. Об'єкти інтелектуальної власності слугують забезпеченню майнових інтересів їх творців, а також інших осіб, які мають майнові права інтелектуальної власності на такі об'єкти.

Створення ефективного механізму регулювання договірної діяльності у сфері інтелектуальної власності є запорукою сталого економічного та соціального розвитку громадянського суспільства. Проблема договірної діяльності у сфері розпорядження правами інтелектуальної власності є актуальною та потребує особливої уваги.

Договір є невід'ємною складовою процесу правового регулювання розпорядження правами інтелектуальної власності та має свою правову конструкцію, що набуває визначення та закріплення у відповідних нормативно-правових актах. Серед існуючих наукових позицій відносно юридичної природи договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності домінуючою є точка зору, відповідно до якої дані договори є такими, які становлять самостійну групу цивільно-правових договорів поміж договорів про передачу майна [3]. Дана позиція впливає з того факту, що право інтелектуальної власності зараз є самостійним інститутом цивільного права. Об'єкти права інтелектуальної власності становлять окремий вид об'єктів цивільних прав поряд із речами, послугами, результатами робіт тощо. Це впливає